

JAK SE VYHNOUT PLAGIÁTORSTVÍ

PŘÍRUČKA PRO STUDENTY

Jak se vyhnout plagiátorství

Příručka pro studenty

Autorský kolektiv: Petr Černíkovský, Tomáš Foltýnek, Josef Fontana, Zuzana Gojňá, Dita Henek Dlabolová, Tomáš Holeček, Jan Hradecký, Irena Kozmanová, Jan Mach, Radka Římanová, Klára Tesaříková, Čermáková, Adriana Válová, František Vorel, Helena Vorlová

Vydala Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum

Ovocný trh 560/5, 116 36 Praha 1

www.karolinum.cz

Praha 2020

Editace textů a ilustrace: Marie König Dudziaková

Korektury: Helena Vodenková, Hana Janišová, Lenka Ščerbaničová

Sazba a grafická úprava: Luboš Řídký

Vydání první

Publikace byla vydána za podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a je jedním z výstupů v centralizovaném rozvojovém projektu MŠMT-12222/2019-3 „Prevence plagiátorství ve studentských pracích“.

Obrázky v této příručce jsou pouze ilustrační. Neobrazují osoby jakkoliv spojené s plagiátorstvím. Podklady k ilustracím unsplash.com (Marie-Michèle Bouchard, Seth Doyle, Allison Griffith, Elijah M. Henderson, Jeanie de Klerk, Norbert Kundrak, Quan Le, Siora Photography).

© Univerzita Karlova, 2020

© Tomáš Foltýnek et al., 2020

Cover illustration © Marie König Dudziaková, 2020

Užití tohoto díla se řídí mezinárodní licencí Creative Commons Attribution License 4.0 (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), která umožňuje neomezené využití, distribuci a kopírování díla pomocí jakéhokoliv média, za podmínky řádného uvedení původních autorů a zdroje.

ISBN 978-80-246-4790-6 (pdf)

ISBN 978-80-246-4789-0 (print)

Obsah

<u>Milé studentky, milí studenti</u>	<u>2</u>
<u>Chce to vlastní myšlenky</u>	<u>5</u>
<u>Co je plagiátorství</u>	<u>9</u>
<u>Co není plagiátorství</u>	<u>14</u>
<u>(Ne)slavné plagiáty</u>	<u>16</u>
<u>Následky plagiátorství</u>	<u>20</u>
<u>Jak citovat</u>	<u>23</u>
<u>Pár rad na závěr</u>	<u>31</u>
<u>Použitá literatura</u>	<u>36</u>
<u>O autorech</u>	<u>41</u>

MILÉ STUDENTKY, MILÍ STUDENTI,

nejspíš jste už někdy slyšeli o plagiátorství. Bohužel je to reálný problém, se kterým se na akademické půdě setkáváme. Možná máte strach, aby se to někdy nepříhodovalo i vám. Plagiátorství totiž může vzniknout jak záměrně (ale na to vás netipujeme), tak z neznalosti či nedbalosti.

V této příručce si ukážeme, jak správně pracovat s literárními zdroji neboli prameny, ze kterých vycházíte při psaní seminárek, závěrečných prací a dalších akademických textů. Vlastně všude, kde používáte poznatky svých předchůdkyň a předchůdců.

Sami víme, že někdy je lákavé ulehčit si práci. Zvláště když někdo naprosto dokonale formuloval přesně to, co chceme říct, nebo když nás tlačí čas. To je velmi zrádné. Ukazuje se, že i roky po ukončení studia může být taková věc odhalena. Samozřejmě, k dodržování akademické etiky vás nemůže donutit žádná příručka.

V této příručce se dozvíte

- kde vzít vlastní myšlenky
- jak správně citovat různé zdroje
- co přesně se považuje za plagiátorství
- jak se vyhnout různým formám plagiátorství
- příklady (ne)slavných plagiátů
- o třech O proti plagiátorství
- a na závěr i pár tipů, jak nespadnout do časového presu

Zázračný návod, jak psát skvělé akademické texty, tu samozřejmě nenajdete. Takový totiž neexistuje. Musíte toho zkrátka hodně přečíst, hodně napsat a hodně probrat s vyučujícími i s kolegy studenty.

Jen pro pořádek si řekněme, že

akademický text

- zprostředkovává poznání dalším badatelům
- není citově zabarvený
- přesto obsahuje příběh. Ten popisuje, jak jste poznávali téma, sbírali data nebo prováděli experiment a k čemu jste došli. Příběh zároveň usnadňuje čtení vašeho textu a třeba čtenáře zláká vaši práci ocitovat, nebo na ni rovnou navázat svým výzkumem.
- v rešeršní části shrnuje, co o tématu dosud víme
- formuluje hypotézy, případně výzkumné otázky
- popisuje vlastní zjištění a porovnává je s dosavadními znalostmi
- vysvětlí použité metody, postupy sběru dat a analytické zpracování
- samozřejmě správně a eticky používá poznatky a texty jiných kolegů a kolegyně

A na to se podíváme na dalších stránkách.

NEVĚDĚLA JSEM, JAK TO CITOVAT,
KDYŽ NA INTERNETU NEMĚL TEN
TEXT AUTORA

VÝMLUVA U BAKALÁŘKY

CHCE TO VLASTNÍ MYŠLENKY

Během studia píšete nejrůznější referáty, seminárky, odborné články a nakonec i závěrečnou práci. V těchto textech se očekává originalita a vlastní myšlenky. Akademické psaní není jen koláž cizích textů, jakkoliv pěkně a odborně to vypadá.

Ale co je vlastní myšlenka?

Ta nemusí být nijak převratná. Znamená to, že všechno, co píšete, jste opravdu promysleli sami. Citované jste v knihách sami našli, sami jste usoudili, že je to důležité, sami jste v textech našli souvislosti a smysl. Sami jste myšlenky vedli a rozvíjeli. Sami jste vytvořili hypotézy, prostudovali, co o tématu víte, a tak jste se s tím seznámili. To je přesně ten důvod, proč po vás pořád někdo chce, abyste něco psali.

Nemusíte tedy objevit Ameriku, ale sami podniknout cestu přes moře a něco se při ní naučit. Už tolik nezáleží na tom, jestli zvládnete obeplout celý svět, zmapovat nový ostrůvek nebo se nakonec po velké bouři budete muset vrátit domů.

Kde vyčarovat vlastní myšlenky

Nové poznání vzniká různými způsoby. Hlavní roli hraje spíš odhodlání, pečlivost a trpělivost než vrozená genialita. Zkušené výzkumníci většinou kombinují různé metody. Studenti si na začátku akademické cesty často vystačí s jedinou. Komentování názorů těch před vámi vám pomůže přicházet na vlastní nápady.

Vlastní myšlenky můžete objevit tak, že zkusíte

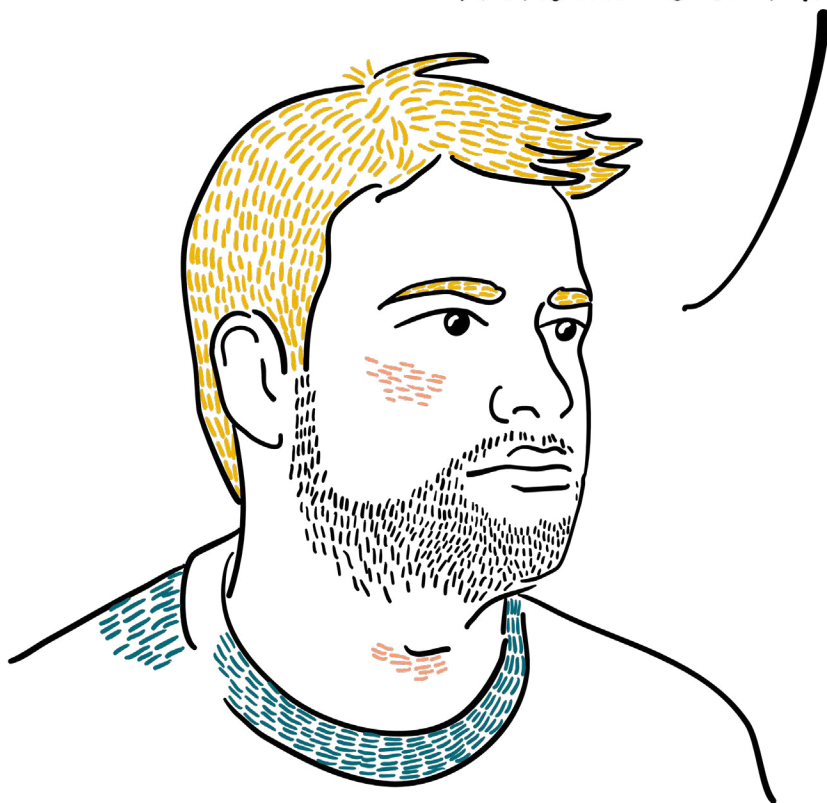
- kriticky porovnat dva nebo více názorů na jeden problém
- novými argumenty podepřít, vyvrátit nebo upravit existující hypotézu nebo teorii
- experimentálně ověřit existující hypotézu nebo teorii
- zpracovat nebo vyložit existující data metodou, kterou na ně ještě nikdo nepoužil
- shromáždit nová data
- vytvořit a ověřit novou hypotézu
- navrhnout nové řešení existujícího problému
- navrhnout novou výzkumnou metodu...

Dialog s ostatními

Akademické texty jsou jako rozhovor. Vaše vlastní myšlenky reagují na názory jiných autorů. Můžete souhlasit, srovnávat, rozvíjet, ukázat je v jiném světle, nebo je dokonce vyvracet. Jednotlivé hlasy musíme ale v textu jasně rozlišit.

V akademickém textu předpokládáme, že vše, co není označeno jako citace nebo parafráze, je autorův původní text.

TAKHLE PŘECE PÍŠOU DIPLOMKU VŠICHNI.
ZKOPÍRUJETE KUSY RŮZNÝCH TEXTŮ
A TROCHU TO UPRAVÍTE.

VÝMLUVA U DIPLOMKY

Pokud jste si něco někde přečetli, napište odkaz kde. To vaši úlohu v bádání vůbec nijak nesnižuje. Měli jste určitě dost práce s nalezením myšlenky, s tím, abyste jí porozuměli a zasadili ji do souvislostí. Takže není důvod tajit, odkud se k vám dostala. Právě vaše práce s danou myšlenkou je to nové.

Jen nové nestačí

To, že je myšlenka nová, zároveň hned neznamená, že je dobrá nebo pravdivá. A to, že nevydáváte cizí práci za vlastní, nezaručuje, že je text podařený. Originalita myšlenek a správné citování jsou jen jedna součást akademického psaní. Ty další se trénují nejlépe čtením a psáním.

CO JE PLAGIÁTORSTVÍ

Plagiátorství je využití (myšlenek, obsahu nebo struktury) jiného díla bez řádného uvedení odkazu na zdroj k získání určité výhody tam, kde se očekává původní dílo (Foltýnek et al. 2019).

Na plagiátorství není špatné, že použijeme jiné dílo, ale to, že použití díla nepřiznáme. Čerpat z různých zdrojů je naprosto v pořádku. Kdybychom se neopírali o to, co vzniklo dříve, neexistoval by pokrok. Vždycky ale musíme správně odkázat na původní zdroj. To znamená tak, abychom jednoznačně poznali, o jaké dílo jde, a mohli jej znovu najít. A protože v akademických textech kombinujeme vlastní myšlenky s myšlenkami jiných, musíme jasně oddělit vlastní od převzatého. Vidíte? Tady se nám krásně vyloupila tři O proti plagiátorství.

Tři O proti plagiátorství

1. Odlišit převzaté myšlenky od vlastních
2. Odkázat na původní zdroj
3. Označit původní zdroj tak, aby se dal dohledat

Jak může vypadat plagiátorství

1. Doslovné plagiátorství

Zkopírovat celý cizí text nebo jeho část bez uvedení zdroje a tvářit se, že jde o naši vlastní práci, je nejzávažnější forma plagiátu.

Za plagiát se považuje i situace, kdy odkaz sice v textu je, ale není jasné, co je naše a co máme odjinud.

Na co pozor: Když zkopírujeme několik odstavců, do textu je dáme bez uvozovek a odkaz přilepíme na konec zkopírované části, není jasný rozsah toho, co jsme převzali. Citované označte uvozovkami, kurzivou nebo jinak typograficky oddělte od vlastního textu.

Dát odkaz jen na jedno místo, i když ze zdroje čerpáme i jinde, nestačí. Odkaz musí označovat všechna místa, kde citujeme.

2. Mozaikové plagiátorství

To vzniká tak, že sestavíme krátké úseky textu z různých zdrojů a neuvedeme odkaz u každé převzaté části.

Na co pozor: Odkaz na zdroj dávejte opravdu všude. I když to byl jen kousek věty. Nestačí jen všechny zdroje vypsát v seznamu literatury. Na zdroj musíme odkázat i přímo v textu.

3. Parafráze či překlad bez uvedení zdroje

Původní myšlenka je to, co se počítá. I když ji popíšeme vlastními slovy, tedy parafrázujeme, nebo přeložíme z jiného jazyka, není naše, a proto na ni musíme odkázat.

Na co pozor: To, že naše a původní dílo nejsou shodné textově, sice znamená, že je současné programy na odhalování plagiátorství nejspíš neodhalí. To ale nic nemění na tom, že jsme využili myšlenku jiného díla, a proto na ně musíme odkázat.

4. Autoplagiátorství

Když znovu použijeme vlastní práci, kterou jsme už publikovali nebo ji odevzdali v rámci jiného předmětu, a neodkážeme na ni, jde o autoplagiátorství. Za stejné dílo nebo jeho část totiž opakovaně získáváme výhodu, třeba známku ve škole nebo vědecké uznání.

Na co pozor: Seminárku nebo její část, kterou odevzdáme v jednom předmětu, už nemůžeme znovu odevzdat jako novou v jiném předmětu.

I své vlastní dílo samozřejmě můžete využít, ale musíte uvést, že je text již publikovaný nebo odevzdaný jinde. A samozřejmě na něj odkázat. Dobré je vše pro jistotu předem probrat s vedoucím práce.

5. Nesprávné citování a odkazování na zdroje

Plagiátorství se můžeme dopustit i neúmyslně. Třeba když zapomeneme přidat odkaz na zdroj nebo nám vypadnou uvozovky, takže nelze poznat, co je převzato a co jsou originální myšlenky autora.

Na co pozor: I jeden omylem smazaný odkaz může naplnit definici plagiátorství. To není obvykle na disciplinární řízení jako úmyslně zkopírované a nepřiznané pasáže nebo odkazy na neexistující zdroje. Pro jistotu všechny odkazy na zdroje i seznam literatury před odevzdáním znovu zkontrolujte a citujte podle citační normy. S tím vám pomůže kapitola Jak citovat.

NECHÁPU, CO VÁM VADÍ.
STEJNOU PRÁCI JSEM ODEVZDALA
V JINÉM PŘEDMĚTU A TAM TO
BYLO V POHODĚ.

VÝMLUVA U SEMINÁRKY

6. Nepřiznané cizí přispění

Kolektivní práce a spoluautorství jsou v akademických kruzích časté a není na nich nic špatného, pokud jsou povoleny. Pokud na díle nepracujeme sami, je samozřejmě potřeba to uvést. A také musíme jasně odlišit, co je výsledkem týmové práce, přínosem ostatních autorů a co je jenom naše přispění.

Tip: U skupinových projektů to můžeme dělat jako v odborných časopisech. Tam je vždycky jasně uvedeno, kdo čím přispěl. Tedy kdo přinesl hlavní myšlenku, kdo dělal literární rešerši, kdo zpracovával data, kdo sepsal text článku. Tak si můžeme o příspěvku jednotlivých autorů udělat jasný obrázek.

Jak je to s Wikipedií

Nezáleží na tom, zda je dílo, ze kterého vycházíme, veřejně dostupné, jestli máme souhlas s použitím nebo jestli má třeba licenci Creative Commons. Je to zkrátka cizí dílo, a pokud jej využijeme, musíme na něj odkázat.

Častým omylem je, že nemusíme uvádět odkaz na Wikipedii, protože její obsah je veřejným vlastnictvím. Pozor! Je to dílo někoho jiného, takže odkaz potřebuje. Zároveň bychom měli přednostně uvádět primární díla, která mají svého autora, což Wikipedie většinou není.

7. Napsáno na zakázku

Každý autor může někomu jinému poskytnout své dílo s tím, že nemusí uvádět jméno tvůrce. Na to má samozřejmě právo. Když ale takové dílo vydáváme za své, také se dopouštíme plagiátorství. Říká se tomu contract cheating neboli akademický ghostwriting. Student si nechá, často za peníze, vypracovat práci někým, kdo souhlasí, že nebude uveden jako autor. Student, který se pod takové dílo podepíše, se stává plagiátorem.

Na co pozor: Contract cheating je forma plagiátorství, která sice neporušuje autorský zákon, ale dobré mravy a akademickou etiku. Podle vysokoškolského zákona tu hrozí vyloučení ze studia nebo odebrání titulu. Nehledě na riziko, že nás skutečný autor textu nebo firma, která s pracemi napsanými na objednávku podniká, mohou snadno vydírat.

CO NENÍ PLAGIÁTORSTVÍ

1. Všeobecně známé informace

Některé myšlenky mají své autory. U některých ovšem nelze říct, ze kterého díla pocházejí. To jsou tzv. všeobecně známé informace, které můžeme uvádět bez odkazu na zdroj. Mělo by se jimi šetřit, protože nezvyšují informační hodnotu našeho díla. A taky proto, že je naprostá většina předpokládaných čtenářů naší práce zná. Hodí se v úvodu, v diskusi nebo v závěru, abychom jimi uvedli jiné myšlenky, ať už naše, nebo převzaté.

Všeobecně známá informace je třeba to, že hlavní město Burkiny Faso je Ouagadougou.

2. Proofreading, korektury textu, překlad

Pokud cizí příspěvní neovlivňuje myšlenky díla, nepovažujeme ho za plagiátorství. Sem spadají korektury nebo typografické úpravy. U přeloženého textu se hodí uvést překladatele, ale autor zůstává samozřejmě stále stejný. Ty, kteří nám s dílem pomáhali, se sluší uvést třeba v poděkování.

(NE)SLAVNÉ PLAGIÁTŮ

Všichni jsme občas v pokušení zjednodušit si práci. Zvláště když nás tlačí termíny, zkouškové, obhajoby. Jenže i když nám teď takové ulehčení projde, může se stát, že za deset dvacet let budeme v pozici, kdy na naši závěrečnou práci někdo znovu pořádně koukne. A všechno to vyplave na povrch. To se stalo už mnoha veřejným osobnostem.

Obrana ministra obrany

Asi nejznámějším zahraničním plagiátem je disertační práce bývalého německého ministra obrany. Psal ji v době, kdy byl už jako politik pod velkou pracovní zátěží. V roce 2007 práci obhájil s nejvyšším hodnocením a získal titul doktor práv. Při rutinní kontrole v roce 2011 bylo v jeho práci odhaleno přes osmdesát opsaných pasáží na více než sto stranách.

Obviněný ministr obrany nejprve úmyslný podvod odmítl a připustil jen chyby v poznámkovém aparátu, za které se omluvil. Plagiátorství se ale záhy prokázalo, takže přišel o doktorský titul. O měsíc později odstoupil z pozice ministra obrany i z dalších funkcí. Stíhání za porušení autorských práv bylo zastaveno poté, co zaplatil dvacet tisíc eur na charitativní účely. Nedošlo totiž k závažnému porušení práv třetí osoby.

Třináctidenní ministryně

U nás se plagiátorství v politice řešilo v roce 2018. Analýza magisterské práce na téma péče o děti během rozvodu, kterou

bývalá ministryně spravedlnosti obhájila v roce 2011, prokázala shodu s jinou diplomovou prací, s knihou a s dalšími zdroji na internetu. Autorka přebrala celé pasáže textu bez uvedení odkazů na zdroje, které občas jen lehce parafrázovala. Zůstaly i stejné překlepy.

Kontrolou proto prošla i její druhá diplomová práce o chovu králíků, obhájená na jiné univerzitě. Ukázalo se, že ze čtyřiceti osmi stran bylo šestnáct převzatých z jiné práce. Opět nepřiznaně. Na základě kritiky odborné veřejnosti ministryně spravedlnosti rezignovala na svoji funkci po pouhých třinácti dnech v úřadu.

Volný čas ministra práce

Ve stejném roce se přišlo i na plagiátorství našeho bývalého ministra práce a sociálních věcí. V bakalářské práci *Mládež a volný čas* z roku 2007 prokázala analýza shodu u téměř čtyřiceti stran z celkových pětadesáti. Texty jsou zkopírované včetně gramatických chyb, formátování a překlepů.

Diplomovou práci *Volný čas dospělých* obhájil o dva roky později. Tvoří ji hlavně text jeho bakalářské práce, ve které často jen nahradil pojmy „děti a mládež“ za pojem „dospělí“. Práci rozšířil o dvacet čtyři stran, kde se opět nacházejí delší doslovně převzaté pasáže bez označení přímé citace. I on po zveřejnění analýzy bakalářské práce rezignoval na funkci ministra a vzdal se svých stranických funkcí.

Co si z toho můžeme vzít?

Případů, kdy se prokázalo získání akademického titulu za pomoci plagiátorství, je spousta. U většiny z nich vzniklo podezření z plagiátorství až několik let po napsání práce. A to ve chvíli, kdy

NEUMÍM TAK DOBRĚ ČESKY,
ABYCH NAPSAL DOBRÝ TEXT.
TAK JSEM TO RADŠÍ ZKOPIROVAL.

VÝMLUVA U SEMINÁRKY

byly práce zveřejněny, ke slovu se dostaly vylepšené nástroje na kontrolu originality textů nebo autor či autorka nastoupili do významné veřejné funkce.

Tvůrci jdou málokdy s pravdou ven. Nejprve se brání úspěšnou obhajobou práce, souhlasem vedoucího nebo drobným technickým opomenutím při psaní. Po zveřejnění důkazů a zkopírovaných částí textu musejí pod tlakem veřejnosti rezignovat na veřejné funkce, případně ještě přicházejí o titul.

Rozhodně je namístě chtít morální bezúhonnost a akademickou integritu po lidech, kteří se podílejí na vedení státu, zastávají důležité funkce a rozdělují finanční prostředky. A chtějme to i sami po sobě. Vědomí, že za pár let nebudeme čelit obvinění, které může ukončit naši kariéru a připravit nás o důvěryhodnost, je přece k nezaplacení. Koneckonců nás to učí už pohádky, že podvádět se nemá a minulost nás vždycky doběhne.

NÁSLEDKY PLAGIÁTORSTVÍ

Plagiátorství je nejen ostuda, ale také obrovský přečin proti principům akademické etiky. Odhalené případy řeší většinou přímo vysoká škola. Plagiátorství se sleduje u studentů, absolventů i akademických pracovníků. Tady se mrkneme na první dvě skupiny.

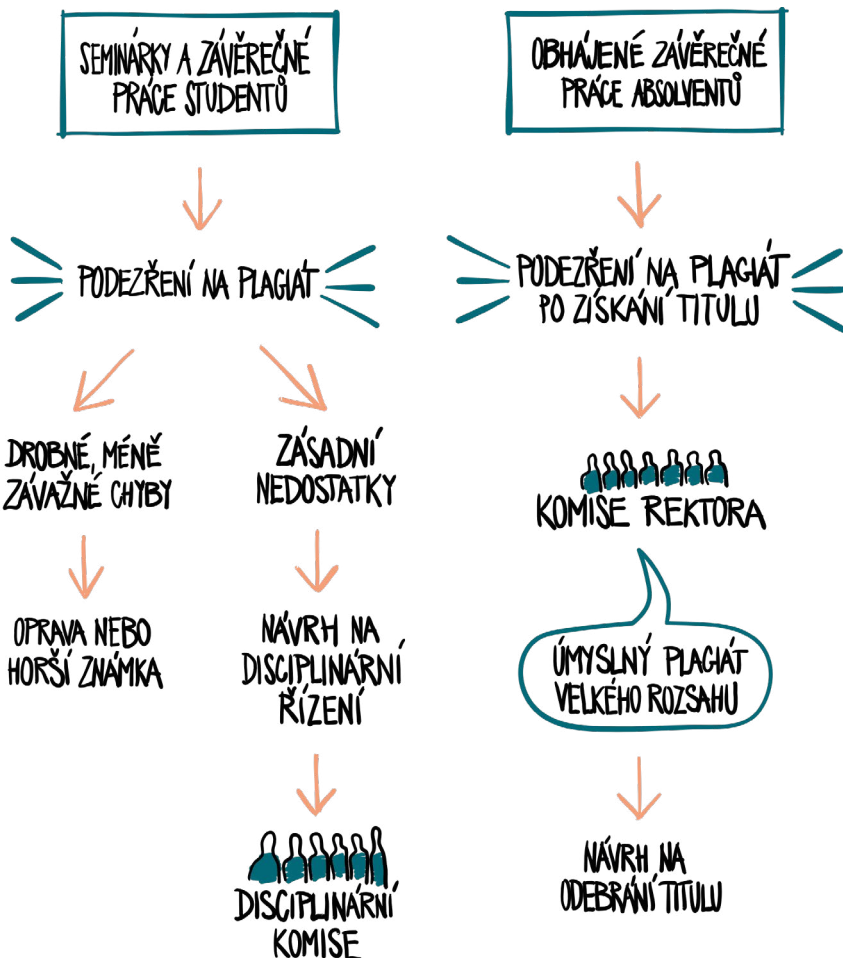
Jak se vypořádat s člověkem, který se dopustil plagiátorství, nám říkají vnitřní předpisy jednotlivých vysokých škol a fakult a zákon o vysokých školách. Protože jde také o zásah do duševního vlastnictví, někdy může přijít ke slovu i autorský zákon a trestní zákoník.

Co s plagiátorem

Když se objeví podezření na plagiát, nejprve se rozhoduje, zda se skutečně o plagiát jedná či nikoliv. Pak se projednává, jak se s případem vypořádat. Na našich vysokých školách obě otázky řeší většinou stejná komise, která rozhoduje jak o vině či nevině plagiátora, tak o jeho potrestání.

Jak tvrdý postih plagiátor dostane, záleží na tom, zda je plagiát úmyslný či nikoliv, na jeho rozsahu, závažnosti i motivaci pro podvádění. V úvahu se bere také typ práce, jak zkušený student je, jak se dosud choval a jestli se snaží o nápravu. To znamená, že jinak se vysoká škola vypořádá s plagiátorstvím v seminární práci studenta 1. ročníku bakaláře a jinak v diplomce.

Každá vysoká škola, a dokonce i každá fakulta, má trochu jiné vnitřní předpisy, podle kterých se s plagiátorstvím vypořádává. Většinou to vypadá takto:

Student vs. absolvent

Plagiátorství studenta může vysoká škola kvalifikovat jako disciplinární přestupek. Posuzuje ho disciplinární komise. Řeší se podle závažnosti napomenutím, podmíněným vyloučením nebo rovnou vyloučením ze studia. To přichází v úvahu jen v případě úmyslného plagiátorství.

Nově může vysoká škola za plagiátorství postihovat i své absolventy. To má na starosti přezkumná komise rektora. Nejprísnějším trestem je ztráta titulu. K tomu se přistupuje, pokud jde o úmyslné plagiátorství hrubě porušující autorské právo.

Když se do toho vloží zákon

Plagiátorství může mít právní důsledky i mimo akademickou půdu. Poškozený autor nebo ti, kteří mají k jeho dílu práva, mohou požadovat odstranění následků, omluvu nebo finanční kompenzace. Velký zásah do autorského práva, který má i společenskou škodlivost, může být dokonce posouzen jako trestný čin, za který hrozí až dva roky vězení.

Poctivost je základ

Všem uvedeným trestům se můžeme jednoduše vyhnout tak, že budeme vědět, co plagiátorství je a jak se ho nedopustit. Tedy znát pravidla správného citování. A samozřejmě tím, že budeme studovat poctivě.

JAK CITOVAT

Pamatujete si tři O proti plagiátorství? To je základ pro všechno citování.

Tři O proti plagiátorství

1. Odlišit převzaté myšlenky od vlastních
2. Odkázat na původní zdroj
3. Označit původní zdroj tak, aby se dal dohledat

Je spousta způsobů, jak na zdroj odkázat. Nazýváme je citační styly. To jsou pravidla, která říkají, jaké údaje a v jakém pořadí máme zapsat, jak se formátují a jak se používá interpunkce. Důležité je vybrat si jeden citační styl a v celé práci používat stejný.

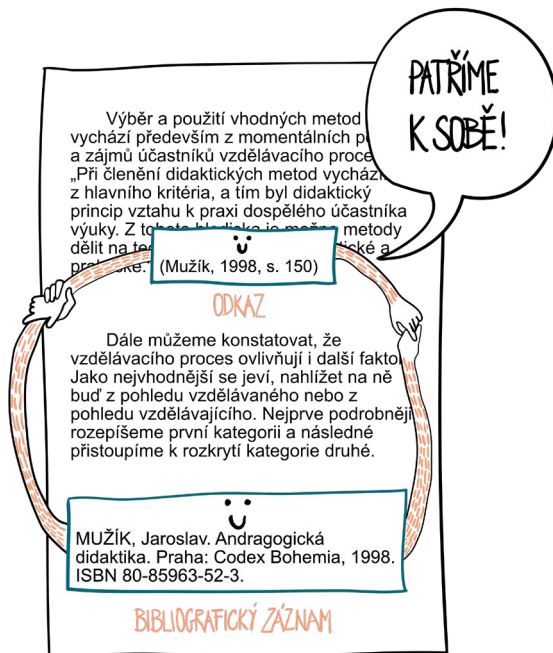
Zdrojem informací nemusí být jen text, ale i ústní sdělení, tedy rozhovor, video, obrázek, graf, tabulka... To všechno musíme označit jako citaci.

Každý obor, a dokonce každá škola mají svá pravidla, jak citovat. Ta si určitě najdete, než se do psaní pustíte. Vedoucí práce vám dokonce může říct, v jakém stylu citace preferuje. Pokud ne, je to na vás. V České republice se nejčastěji používá citační styl ČSN ISO 690. Když nevíte, jděte do „šestsetdevadesátky“. Můžete použít i citační manažer, který umí citace vygenerovat automaticky.

Citační manažer, který umí normu ISO 690, je volně dostupný na www.citace.com. A na citační styl ČSN ISO 690 mrkněte podrobněji na www.citace.com/CSN-ISO-690. To je moc užitečná stránka.

Nerozluční parťáci: odkaz a bibliografický záznam

Samo citování má dvě složky. Odkaz a bibliografický záznam. Odkaz je údaj v textu, který odkazuje na bibliografický záznam. Bibliografický záznam uvádíme v seznamu použité literatury, obvykle na konci práce. Je tedy jasné, že každý odkaz v textu musí mít svého parťáka v seznamu literatury. A naopak.

Pro vytváření odkazů můžeme podle **ČSN ISO 690** použít jeden ze tří způsobů:

- slovní odkazy v textu (tzv. harvardský systém, typicky Příjmení, rok vydání, číslo strany)
- číselné odkazy v textu do seznamu literatury za kapitolou nebo prací
- číselné odkazy na poznámky pod čarou

Bibliografický záznam elektronického článku v různých citačních stylech:

ČSN ISO 690

DHAR, Sandipan, Ramkumar RAMMOORTHY, Samujjala DEB a Deepak PARIKH. Nanotechnology in pediatric dermatology. *Indian Journal of Paediatric Dermatology* [online]. 2019, 20(4), 290–294 [cit. 2020-05-06]. DOI: 10.4103/ijpd.IJPD_95_17. ISSN 23197250.

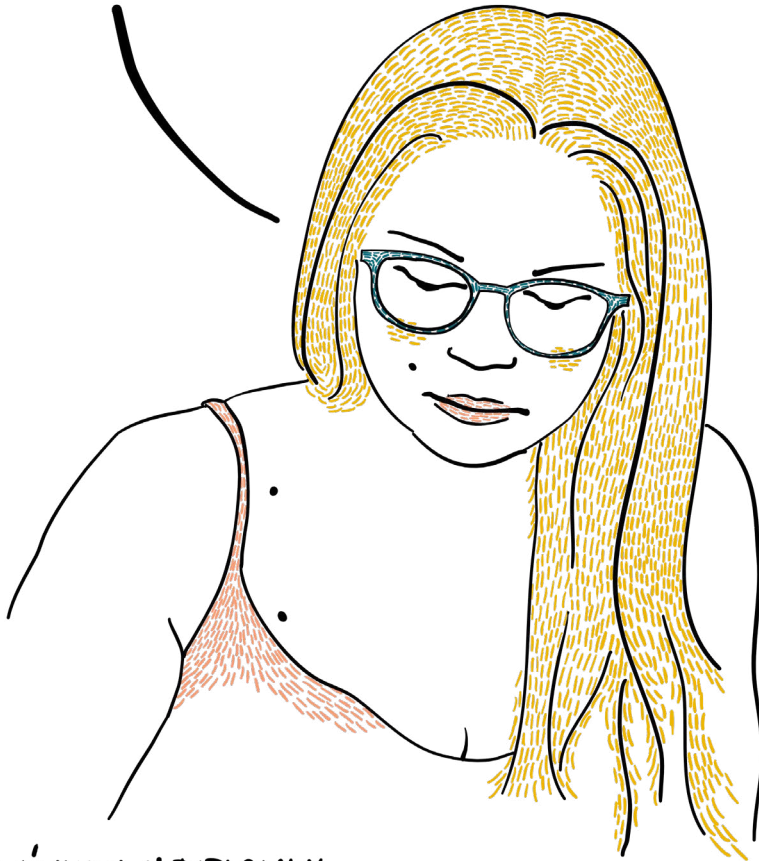
APA

Dhar, S., Rammoorthy, R., Deb, S., & Parikh, D. (2019). Nanotechnology in pediatric dermatology. *Indian Journal Of Paediatric Dermatology*, 20(4), 290–294. https://doi.org/10.4103/ijpd.IJPD_95_17

MLA (7th edition)

Dhar, Sandipan et al. “Nanotechnology in pediatric dermatology”. *Indian Journal of Paediatric Dermatology* 20.4 (2019): 290–294. 06 May 2020.

MÁTE PRAVDU, OPSALA JSEM TO.
ALE JSTE PRVNÍ, KDO TO
FAKT ČETL.

VÝMLUVA U DIPLOMKY

Přímá citace vs. parafráze

Text, který přebíráme, můžeme citovat buď doslovně, tedy přímo, nebo parafrázovat, tedy opsat vlastními slovy. Odkaz i bibliografický záznam musíme samozřejmě uvádět jak u přímé citace, tak u parafráze, aby bylo jasné, které myšlenky jsou naše a které převzaté.

Přímá citace

- text přebíráme doslovně
- citovanou část uzavřeme do uvozovek nebo použijeme kurzivu či odsazení

Nepřímá citace neboli parafráze

- formulujeme vlastními slovy, ale neměníme význam původní myšlenky
- do uvozovek se neuzavírá

Aby text nebyl samá uvozovka, nepoužívejme příliš mnoho přímých citací. Parafráze jsou vítané. Pohlídejme si ale, abychom nepozměnili význam původní myšlenky. A protože nemáme k dispozici grafické odlišení, dbejme o to víc, aby z textu bylo zřejmé, kdy mluvíme my a kdy parafrázujeme.

Příklady odkazů v textu při použití tzv. harvardského systému ČSN ISO 690:

Přímá citace označená uvozovkami

Výběr vhodných metod vychází z momentálních potřeb a zájmů účastníků vzdělávacího procesu. „Při členění didaktických metod vycházíme z hlavního kritéria, a tím byl didaktický princip vztahu k praxi dospělého účastníka výuky. Z tohoto hlediska je možno metody dělit na teoretické, teoreticko-praktické a praktické.“ (Mužík, 1998, s. 150)

Parafráze jedné věty, ve které je odkaz uveden

Výukové metody můžeme členit dle různých aspektů. V závislosti na vztahu k praxi dospělého účastníka výuky můžeme dělit metody na teoretické, teoreticko-praktické a praktické (Mužík, 2010).

Parafráze celého odstavce

Workshop můžeme charakterizovat jako didaktickou metodu, která navazuje na jinou vzdělávací aktivitu, např. přednášku. Účastníci se věnují konkrétní zvolené problematice, jejíž výstup či řešení bude i nadále působit po ukončení workshopu. (Mužík, 2010)

Pozor na tečku!

Odkaz v závorce u parafráze jedné věty je před interpunkčním znaménkem. Odkaz u parafráze celého odstavce je až za interpunkčním znaménkem.

UŽ JSEM MĚL MÁLO ČASU,
TAK JSEM TEN ČLÁNEK
NESTIHL OCITOVAT.

VÝMLUVA U SEMINÁŘKY

Parafráze, ve které je autor zmíněn v textu

Mužík (2010) charakterizuje workshop jako didaktickou metodu, která navazuje na jinou vzdělávací aktivitu, jako je například přednáška, při níž se účastníci v uzavřeném kruhu věnují konkrétní zvolené problematice, jejíž výstup či řešení bude i nadále působit po ukončení tohoto setkání. S touto charakteristikou workshopu souhlasím.

PÁR RAD NA ZÁVĚR

Málokdo se hned na začátku rozhodne pro dráhu plagiátora. Jenže pak třeba zjistí, že na svoje téma nestačí. Nebo si chce ušetřit čas a námahu. Nebo ho studium moc nezajímá. Či prostě chce za každou cenu přijít s novou, originální myšlenkou. A vůbec nejčastější důvod je nedostatek času. Datum odevzdání se rychle blíží a tajně si vypůjčít pár odstavců či stran je v tu chvíli nejsnazší cesta, jak z toho ven. Tady je pár tipů, jak se do časové pasti nedostat.

1. Plánujte si svůj čas. A vynásobte dvěma

Tvorba akademického textu chce čas. Hodně času. Nejde totiž jen o psaní, ale i o hledání zdrojů, jejich čtení, výpisky. Málo času před odevzdáním totiž dovede nahlodat i jinak pevnou morálku.

Odhadněte, jak dlouho bude práce trvat. Stanovte si milníky, kdy chcete mít co hotovo. Plán si nastavte volnější, nebudete přece jen psát a pracovat.

Při plánování si řekněte:

1. Jak si vedoucí představuje, že bude práce probíhat?
2. Vyžaduje konzultace? Jak často? Jak často je budu potřebovat já?
3. Co všechno musím nastudovat, než začnu psát?
Kde seženu zdroje?
4. Musím udělat vlastní výzkum nebo experiment?

5. Kolik normostran musím napsat?

6. Jak dlouho mi asi bude psaní trvat? (Na začátku studia budete odhadovat od oka, později už budete mít lepší představu.)

7. Kdy a jak mám práci odevzdat?

Budu tisknout, stačí elektronicky, nebo obojí?

2. Konzultujte

S vedoucím práce nebo školitelem buďte pravidelně v kontaktu. To nemusí znamenat často. Také není nutné se vidět osobně, někomu vyhovuje e-mail, telefonát či Skype. Konzultace by neměla být jen formalita, ale přínos pro obě strany. Nezakrývejte případný pracovní skluz, nepředstírejte, že víte, jak si poradit tam, kde tápete, a ptejte se, když nevíte, kde najít doporučené zdroje. Víc hlav víc ví a školitele nebo konzultanta máte právě proto, aby vám pomohl.

3. Nebojte se přiznat, že něco neumíte

Součástí vašeho kurikula by měla být i výuka akademického psaní. Pokud není nebo jste nedávali pozor, nestyďte se to přiznat a doplňte si, co jste zameškali. Pomohou vám spolužáci, školitelé nebo tato příručka.

4. Čtěte

Zní to otřepaně, ale lepší radu nedostanete. Čtením odborných textů se učíte víc, než si myslíte. Kromě přehledu o tématech,

osobnostech i teoriích si nakoukáte akademický text, jeho zákonitosti a strukturu. Své texty pak budete mít čemu přiblížit.

5. Žádná tajemství, řekněte všechno

Myšlenky, které si půjčujete, vždycky označte. I ty vlastní, které vycházejí z vaší předešlé práce. Když si nejste jistí, zda zrovna tohle musíte ozdrojovat, raději to udělejte. Když se vám nechce hledat původní zdroj, zatněte prsty do klávesnice a dejte tomu těch pár (no dobře, někdy i pár desítek) minut navíc, původní zdroj najdete a ocitujte. A pokud vám někdo pomáhal, třeba s korekturou nebo překladem, což není zakázané, napište to tam. V akademickém textu je lepší uvést víc informací než něco skrývat. Čisté svědomí je k nezaplacení.

I ve férově vytvořeném textu nacházejí programy na kontrolu plagiátorství podobnosti. Je to jen strojová pomůcka. Výsledek je nutné posoudit a vyhodnotit. Pouhé procento shody neznamená samo o sobě nic.

6. Pamatujte na tři O proti plagiátorství

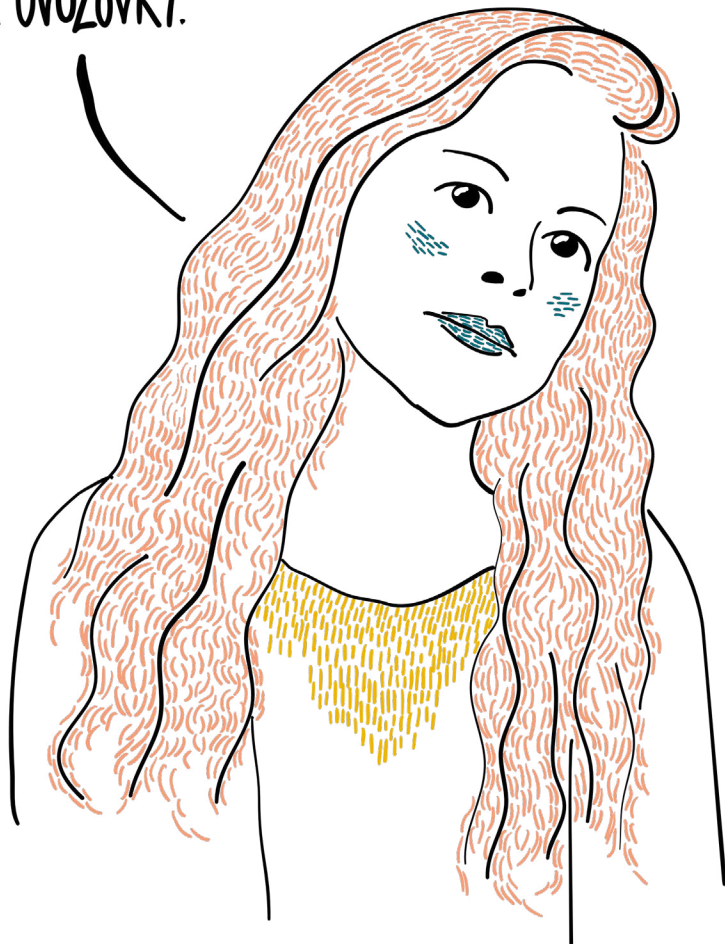
Vždycky musíte

1. odlišit převzaté myšlenky od vlastních
2. odkázat na původní zdroj
3. označit původní zdroj tak, aby se dal dohledat

7. Přiznejte chybu, když ji uděláte

Pokud na vás plagiátorství praskne, přiznejte to. Jestli už takový vroubek tutláte, nečekejte, až se na něj přijde, vystupte z řady a řekněte to. Trest vás sice nemine, ale zároveň si otevřete cestu, jak z toho ven. Ulevíte svému svědomí a také budete jedním z těch, kteří se k problémům stavějí čelem.

JEN JSEM ZAPOMNĚLA
NA UVOZOVKY.

VÝMLUVA U BAKALÁŘKY

POUŽITÁ LITERATURA

Původnost | Chce to vlastní myšlenky

GRAFF, Gerald a Cathy BIRKENSTEIN. *They Say / I Say: The Moves That Matter in Academic Writing*. Fourth Edition. New York; London: W.W. Norton & Company, 2018. ISBN 978-0393631678.

Podoby plagiátorství | Co je plagiátorství

FISHMAN, Teddi. „We know it when we see it“ is not good enough: toward a standard definition of plagiarism that transcends theft, fraud, and copyright. In: *Proceedings of the Fourth Asia Pacific conference on educational integrity (4APCEI)*. Wollongong, Australia: University of Wollongong, 2009, s. 5. Dostupné také z: <https://www.bmartin.cc/pubs/09-4apcei/4apcei-Fishman.pdf>

FOLTÝNEK, Tomáš, Norman MEUSCHKE a Bela GIPP. Academic Plagiarism Detection: A Systematic Literature Review. *ACM Computing Surveys* [online]. 2019, 52(6), 112:1–112:42 [cit. 2020-08-29]. DOI: <https://doi.org/10.1145/3345317>. ISSN 0360-0300.

MEUSCHKE, Norman a Bella GIPP. State-of-the-art in detecting academic plagiarism. *International Journal for Educational Integrity*. 2013, 9(1), 50–71. ISSN 1833-2595.

WALKER, John. Student Plagiarism in Universities: What are we Doing About it? *Higher Education Research & Development* [online]. 1998, 17(1), 89–106 [cit. 2020-08-30]. DOI: <https://doi.org/10.1080/0729436980170105>. ISSN 1469-8366.

Zákon č. 111/1998 Sb. Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách).

Příklady známých plagiátů | (Ne)slavné plagiáty

KAR [pseud.]. Stejný úvod i závěr. Bakalářská a diplomová práce exministra Krčála se v některých pasážích neliší. In: *Česká televize* [online]. Aktualizováno 20. 7. 2018 [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2542900-ct-byvaly-ministr-petr-krcal-opsal-i-cast-svediplomove-prace>

KAR [pseud.]. „Opsaných je 40 stran z 65, včetně úvodu,“ říká expert. Podívejte se na bakalářskou práci ministra Krčála. In: *Česká televize* [online]. 17. 7. 2018 [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2539924-opsanych-je-40-stran-z-65-vcetne-uvodu-rika-expert-podivejte-se-na-bakalarskou-praci>

Kommission „Selbstkontrolle in der Wissenschaft“ der Universität Bayreuth: Bericht an die Hochschulleitung der Universität Bayreuth aus Anlass der Untersuchung des Verdachts wissenschaftlichen Fehlverhaltens von Herrn Karl-Theodor Freiherr zu Guttenberg [online]. Bayreuth, 5. 5. 2011 [cit. 2020-09-23]. Dostupné z: https://www.uni-bayreuth.de/de/universitaet/presse/archiv/2011/Bericht_der_Kommission_m_Anlagen_10_5_2011_.pdf

PREUß, Roland a Tanjev SCHULTZ. Guttenberg soll bei Doktorarbeit abgeschrieben haben. *Süddeutsche Zeitung* [online]. 16. 2. 2011 [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <https://www.sueddeutsche.de/politik/plagiatsvorwurf-gegen-verteidigungsministerguttenberg-soll-bei-doktorarbeit-abgeschrieben-haben-1.1060774>

TRONÍČEK, Jakub a Markéta CHALOUPSKÁ. Nastupující šéfka justice Taťána Malá podle expertů opisovala v diplomové práci. In: *IROZHLAS.cz* [online]. 28. 6. 2018 [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/tatana-mala-diplomova-prace-plagiatorstvi_1806281500_ace

Uni Bayreuth entzieht Guttenberg den Dokortitel. *Spiegel Politik* [online]. 23. 2. 2011 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/plagiats-affaere-uni-bayreuth-entzieht-guttenberg-den-dokortitel-a-747358.html>

Postihování plagiátorství | Následky plagiátorství

BIERNÁTOVÁ, Olga a Jan SKŮPA. *Bibliografické odkazy a citace dokumentů dle ČSN ISO 690 (01 0197) platné od 1. dubna 2011* [online]. Brno: [Citace.com](http://www.citace.com), 2011 [cit. 2020-04-03]. Dostupné z: <http://www.citace.com/soubory/csniso690-interpretace.pdf>

Důvodová zpráva k zákonu č. 137/2016 Sb., změna zákona o vysokých školách a dalších, k bodu 156 [k § 47c až § 47g] [online]. [cit. 2020-04-03]. Dostupné z: http://www.noveaspi.cz/products/lawText/13/6500/1/2?#pa_270

FOLTÝNEK, Tomáš a kol. Testing of support tools for plagiarism detection. *International Journal of Educational Technology in Higher Education* [online]. 2020, 17(1), 46 [cit. 2020-09-01]. DOI: <https://doi.org/10.1186/s41239-020-00192-4>. ISSN 2365-9440

HOLÍKOVÁ, Jana. MŠMT k problematice plagiátorství na vysokých školách ze dne 24. 7. 2018. In: *MŠMT* [online]. © 2013–2020 [cit. 2020-04-03]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/stanovisko-msmt-k-problematice-plagiatorstvi-na-vysokych>

MATZNER, Jiří. *Může být plagiátem závěrečná řeč advokáta?* *Hospodářské noviny*, 17. 7. 2015. [online]. [cit. 2020-04-03]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <http://www.pravniradce.ihned.cz/c1-64323720-muze-byt-plagiatem-zaverecna-rec-advokata>

Plagiátorství. In: TICHÁ, Ludmila a kol. *Jak psát závěrečnou práci* [online]. Ústřední knihovna ČVUT, © 2009, akt. 2016, 23–29 [cit. 2020-04-03]. Dostupné z: http://knihovna.cvut.cz/files/VSKP/VSKP_04.pdf

Rozsudek senátu Nejvyššího soudu ČR 30 Cdo 5164/2009 ze dne 23. 11. 2011 k autorskému právu a náhradě nemajetkové újmy [online]. ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR. [cit. 2020-08-31].

SOTOLÁŘ, Alexander. Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi (Komentář). *Trestní zákoník (č. 40/2009 Sb.) – Komentář*.

Wolters Kluwer [online]. [cit. 2020-04-03]. Dostupné také z: http://www.noveaspi.cz/products/lawText/13/6500/1/2?#pa_270

TULÁČEK, Jan. Porušení autorského práva a plagiát. *Bulletin advokacie* [online]. 2004(11–12), 24–31 [cit. 2020-04-02]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/170/BA_04_11.pdf

Zákon č. 111/1998 Sb. Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách).

Zákon č. 121/2000 Sb. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

Zákon č. 40/2009 Sb. Zákon trestní zákoník.

Pravidla citování | Jak citovat

ČSN ISO 690 (01 0197) *Informace a dokumentace – Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů*. 3. vyd. Praha: ÚNMZ, 2011. Česká technická norma.

BIERNÁTOVÁ, Olga a Jan SKŮPA. *Bibliografické odkazy a citace dokumentů dle ČSN ISO 690 (01 0197) platné od 1. dubna 2011* [online]. Brno: [Citace.com](http://www.citace.com), 2011 [cit. 2020-08-29]. Dostupné z: <http://www.citace.com/soubory/csniso690-interpretace.pdf>

HAVLOVÁ, Jaroslava. Citační manažer. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003 [cit. 2020-08-29]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000013827&local_base=KTD

KRČÁL, Martin a Zuzana TEPLÍKOVÁ. *Naučte (se) citovat*. Blansko: [Citace.com](http://www.citace.com), 2014. ISBN 978-80-260-6074-1. Dostupné také z: <https://www.pablikado.cz/dokument/naucte-se-citovat>

MEŠKO, Dušan, Dušan KATUŠČÁK a Ján FINDRA. *Akademická příručka*. České, upr. vyd. Martin: Osveta, 2006. ISBN 80-806-3219-7.

SARAUEROVÁ, Jana a František VOREL. *Citační etika a citační SW: Prezentace s úvodem do stylu APA*. České Budějovice, 2020.

ŠIROKÝ, Jan. *Psaní a prezentace odborných textů*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 978-807-5023-407.

ŠVEJDA, Jan. Citační styl. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003 [cit. 2020-08-29]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000351&local_base=KTD

TICHÁ, Ludmila a kol. *Jak psát vysokoškolské závěrečné práce* [online]. Praha: Ústřední knihovna ČVUT, 2009, akt. 2016 [cit. 2020-05-08]. Dostupné z: <http://147.32.235.117/files/VSKP/VSKP.pdf>

O AUTORECH

Mgr. Petr Černíkovský – ředitel pro kvalitu Masarykovy univerzity

Mgr. Tomáš Foltýnek, Ph.D. – koordinátor pro akademickou etiku na Provozně ekonomické fakultě Mendelovy univerzity v Brně a President of the Board of European Network for Academic Integrity

MUDr. Josef Fontana – člen Kolegia rektora Univerzity Karlovy, člen Etické komise Univerzity Karlovy

Ing. Zuzana Gojná – tajemnice Rady pro vnitřní hodnocení Univerzity Pardubice

Ing. Dita Henek Dlabolová, Ph.D. – proděkanka pro akreditace na Provozně ekonomické fakultě Mendelovy univerzity v Brně a členka etické komise

Mgr. Tomáš Holeček, Ph.D. – proděkan pro přijímací řízení v pregraduálním studiu a fakultní koordinátor e-learningu na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy

doc. RNDr. Jan Hradecký, Ph.D. – děkan Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity, Katedra fyzické geografie a geoekologie, fyzický geograf

PhDr. Irena Kozmanová, Ph.D. – manažerka pro kvalitu na Odboru pro kvalitu Masarykovy univerzity a vedoucí oddělení nederlandistiky Ústavu germánských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

Ing. Jan Mach, Ph.D. – rektorát Vysoké školy ekonomické v Praze, kontrola originality textů

PhDr. Radka Římanová, Ph.D. – ředitelka Ústřední knihovny Univerzity Karlovy a pedagog Ústavu informačních studií a knihovnictví Univerzity Karlovy

Mgr. Bc. Klára Tesaříková Čermáková – vedoucí Oddělení dalšího vzdělávání a inovací ve výuce Univerzity Palackého v Olomouci

Ing. Adriana Válová, Ph.D. – referentka pro vědu a doktorské studium, členka Centra vědy a výzkumu na Fakultě podnikohospodářské Vysoké školy ekonomické v Praze

Mgr. František Vorel – specialista informačního vzdělávání a správy elektronických informačních zdrojů, Akademická knihovna Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Ing. Helena Vorlová – ředitelka Akademické knihovny Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

PhDr. Marie König Dudziaková – textařka, spisovatelka a ilustrátorka na volné noze

